

CONSILIUL MUNICIPAL CHIȘINĂU

DECIZIE

nr. 5/10

din 07 iunie 2023

Cu privire la aprobarea Strategiei
de dezvoltare și inovare a sectorului
de tineret a municipiului Chișinău
pentru anii 2023 - 2028

Având în vedere nota informativă a Direcției generale educație, tineret și sport, în scopul aprobării Strategiei de dezvoltare și inovare a sectorului de tineret a municipiului Chișinău pentru anii 2023 – 2028, conform Legii cu privire la tineret nr.215/2016, în temeiul art. 14 alin. (3), art. 19 din Legea nr. 436/2006 „Privind administrația publică locală”, art. 6 alin. (3) din Legea nr. 136/2016 „Privind statutul municipiului Chișinău” Consiliul Municipal Chișinău **DECIDE**:

1. Se aprobă Strategia de dezvoltare și inovare a sectorului de tineret a municipiului Chișinău pentru anii 2023 – 2028, conform anexei.

2. Direcția generală educație, tineret și sport va elabora, până la data de 31.12.2023, Planul de acțiuni în vederea implementării Strategiei de dezvoltare și inovare a sectorului de tineret a municipiului Chișinău pentru anii 2023 – 2028.

3. Direcția relații cu publicul și buget civil va informa prin intermediul paginii oficiale a Primăriei Municipiului Chișinău prevederile prezentei decizii.

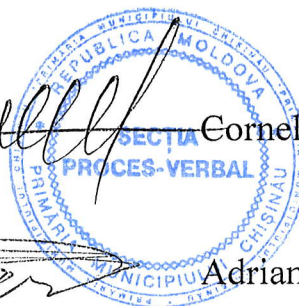
4. Controlul executării prezentei decizii se pune în sarcina viceprimarului de ramură.

PREȘEDINTE DE ȘEDINȚĂ

SECRETAR INTERIMAR
AL CONSILIULUI

Corneliu PÂNTEA

Adrian TALMACI

Anexa

la decizia Consiliului Municipal Chișinău

nr. 5/10 din 07 iunie 2023

STRATEGIA
DE DEZVOLTARE ȘI INOVARE A
SECTORULUI DE TINERET A
MUNICIPIULUI CHIȘINĂU PENTRU ANII
2023-2028

Chișinău 2023

1. Introducere

Strategia de Dezvoltare și Inovare a Sectorului de Tineret (SDIST) a municipiului Chișinău este un document de politici publice ce are menirea să consolideze și să ghideze acțiunile Administrației Publice Locale pe sectorul de tineret pentru anii 2023 – 2028.

Strategia este elaborată în concordanță cu principalele priorități, strategii și programe în domeniul de tineret, la nivel internațional, național și local. Documentul transpune viziunea municipiului Chișinău pentru dezvoltarea sectorului de tineret și pune în aplicare principiile și direcțiile prioritare stabilite în Legea Nr. 215/2016 cu privire la tineret. Documentul asigură cadrul necesar de racordare a politicilor de tineret și a sectorului de tineret la politicile europene în domeniu, inclusiv Strategia de Tineret a Uniunii Europene 2019-2027¹ și Strategia Sectorului de Tineret 2030 a Consiliului Europei².

Strategia a fost elaborată în conformitate cu rigorile și standardele în domeniu, inclusiv prevederile Hotărârii de Guvern Nr. 386/2020 cu privire la planificarea, elaborarea, aprobarea, implementarea, monitorizarea și evaluarea documentelor de politici publice, fiind elaborată în mod participativ, prin implicarea tuturor părților interesate și consultare publică. În procesul de elaborare a documentului a fost studiat minuțios sectorul de tineret al municipiului Chișinău, consultată opinia tinerilor față de problemele stringente cu care se confruntă și viziunea specialiștilor responsabili de dezvoltarea programelor și lucrului de tineret.

Tinerii municipiului Chișinău reprezintă o resursă valoroasă care poate susține dezvoltarea durabilă a localității dacă beneficiază de o serie de condiții și servicii menite să activeze și exploreze potențialul acestui grup a populației. Viziunea acestei strategii este de a avea un oraș în care toți tinerii sunt activi, capabili să-și realizeze drepturile, potențialul maxim și să contribuie la construirea unei comunități pașnice, incluzive și durabile.

Scopul strategiei este de a crea condiții favorabile de dezvoltare a tinerilor, oferirea oportunităților de participare în procesele decizionale, precum și accesul tuturor tinerilor la o gamă largă și diversă de servicii pentru tineri. Scopul propus poate fi atins prin oferirea tuturor tinerilor, în special celor mai vulnerabili, sprijinul adecvat pentru a-și consolida autonomia, a-și realiza drepturile și potențialul deplin, precum și asigurarea accesului la servicii prietenoase tinerilor (din

¹ https://europa.eu/youth/strategy_en

² <https://www.coe.int/en/web/youth/youth-strategy-2030>

domeniile de sănătate, participare, voluntariat, agrement, antreprenariat, etc.). Toți tinerii, inclusiv cei mai vulnerabili, trebuie susținuți în mod adecvat pentru a contribui la construirea unor medii incluzive și durabile prin implicarea ca parteneri și agenți ai schimbării la toate nivelurile și în crearea de oportunități de dezvoltare și inovare socială.

În procesul de elaborare a SDIST a fost evaluat potențialul de implementare a principalilor actori din domeniul de tineret, au fost identificate prioritățile cheie pentru activarea potențialului de dezvoltare a tinerilor din municipiul Chișinău și au fost stabilite principalele domenii de interes ale tinerilor pentru asigurarea unui cadru omogen și eficient de dezvoltare a sectorului de tineret la nivel local. Strategia își propune activarea potențialului de cercetare și inovare a tinerilor prin crearea unui cadru ce permite inovarea socială, valorificarea drepturilor și consolidarea valorilor democratice.

Strategia are la baza o analiză extinsă a factorilor și problemelor care încetinesc sau împiedică dezvoltarea sectorului de tineret și al tinerilor din municipiul Chișinău, principalele angajamente asumate la nivel local și național pe sectorul de tineret, tendințe și bune practici de lucru cu tinerii la nivel internațional.

Caracterul intersectorial al domeniului de tineret a determinat necesitatea unei abordări multidisciplinare, cu implicarea specialiștilor din diferite direcții de activitate a municipalității și asumarea unei colaborări strânse în perioada de implementare a SDIST pentru eficientizarea activităților realizate.

2. Noțiuni, principii, actori cheie și beneficiari

Noțiuni cheie

activitate de tineret (lucrul de tineret) – orice acțiune cu și pentru tineri, de natură socială, culturală, educațională sau civică, ce are la bază procesele de învățare nonformală și de participare voluntară a tinerilor, coordonată de către un lucrător de tineret sau de un specialist în lucrul de tineret;

centru de tineret – organizație necomercială ce reprezintă un serviciu sau un complex de servicii comunitare adresate tuturor categoriilor de tineri, având misiunea de a le asigura informarea, orientarea, consilierea, educarea și petrecerea timpului liber, contribuind la pregătirea integrării lor sociale și profesionale;

consiliu local al tinerilor – structură de reprezentare și de împuternicire a tinerilor căreia i se poate atribui statutul de organizație necomercială și a cărei misiune este asigurarea participării tinerilor la dezvoltarea comunitară, în special în procesul decizional;

educație informală a tinerilor – proces real de învățare de-a lungul vieții, în cadrul căruia fiecare tânăr își formează atitudini, își interiorizează sau își clarifică anumite valori, dobândește deprinderi și cunoștințe din experiența cotidiană, valorificând influențele și resursele educative din mediul în care trăiește – de la familie și vecini, de la locul de muncă sau de joacă, de la piață/magazin, de la bibliotecă sau din mass-media;

educație nonformală a tinerilor – proces educațional organizat prin activități în comunitate sau prin programe, care are loc în afara sistemului educațional formal, menit să răspundă nevoilor educaționale ale tinerilor, afirmat prin dobândirea și/sau dezvoltarea aptitudinilor și abilităților necesare pentru a se adapta la un mediu în continuă schimbare, având obiective clare de învățare;

familie tânără – cuplu, format prin căsătorie, în care unul dintre soți nu a atins vârsta de 35 de ani, familie cu copii formată dintr-un singur părinte de până la 35 de ani;

lucrător de tineret – persoană care, prin intermediul activității de tineret, oferă suport tinerilor în dezvoltarea personală, socială și educațională pentru a le asigura o mai bună integrare în societate;

organizație de tineret – organizație necomercială în care tinerii constituie cel puțin 2/3 din numărul de membri și din componența organelor de conducere și ale cărei scopuri statutare sunt orientate spre dezvoltarea personalității tinerilor și integrarea lor în viața publică;

politici de tineret – ansamblu de principii, metode și măsuri menite să asigure tinerilor oportunități de participare, de bunăstare, dezvoltare personală și profesională;

servicii pentru tineri – ansamblu de măsuri și de activități instituționalizate, realizate pentru a răspunde necesităților tinerilor sau ale familiilor tinere;

specialist în lucrul de tineret – persoană care a beneficiat de o instruire specială în domeniul lucrului de tineret și care oferă servicii profesioniste tinerilor;

structură de participare a tinerilor – formă de organizare a tinerilor, întruniți benevol și cu interese comune, formală sau neformală, pentru a participa și a contribui la viața publică;

tânăr/ă – persoană cu vârstă cuprinsă între 14 și 35 de ani.

Principiile de bază ale strategiei

cooperarea intersectorială – coordonare între instituțiile publice și organizațiile de tineret care activează în domeniu. Actorii cheie comunică, se informează și cooperează între ei în scopul atingerii unor obiective comune;

informarea – de către instituțiile de lucru cu tinerii și organizațiile de tineret, a tinerilor cu privire la provocările, oportunitățile și drepturile acestora într-o formă accesibilă;

participarea activă – implicare activă a tinerilor în procesul de luare a deciziilor, consultări publice, realizarea de activități care se produc în societate și care îi vizează în mod direct sau indirect;

paritatea – proces de luare a deciziilor de comun acord între autoritățile publice și tineri prin distribuirea egală a responsabilităților în bază de încredere și de respect reciproc;

transversalitatea – atribuire politicilor de tineret a unei abordări distincte în diferite domenii de activitate prin stimularea colaborării la toate nivelele a instituțiilor și autorităților publice cu competențe în domeniu;

abordarea pozitivă și holistică - o abordare bazată pe puncte forte, recunoscând contribuția pe care tinerii o pot aduce la viața lor și a celor din jur, abordând în același timp barierele care inhibă acele oportunități;

respectarea capacităților în evoluție - politicile și serviciile sunt elaborate și furnizate într-un mod compatibil cu capacitățile în evoluție ale tinerilor;

nediscriminarea și incluziunea tuturor tinerilor - toate drepturile fiecărui tânăr au prioritate egală și trebuie eliminate condițiile care duc la discriminare directă sau indirectă împotriva oricărui grup de tineri din orice motiv.

Actori cheie și beneficiari

La nivelul municipiului Chișinău, implementarea politicilor de tineret și dezvoltarea sectorului de tineret în teritoriu revine autorităților administrației publice locale de nivel II și de nivel I, prin structurile și subdiviziunile sale mandatate în domeniu (**Consiliul Municipal și Consiliile Locale, Direcția Generală Educație, Tineret și Sport, serviciul tineret și sport**, etc.) și în colaborare cu prestatorii de servicii locale de tineret și structuri de reprezentare a tinerilor, precum **Centrul Municipal de Tineret și filialele acestuia, centrele locale de tineret, centrele de sănătate prietenoase tinerilor, organizațiile neguvernamentale de și pentru tineret, consilii locale/ municipale ale tinerilor, consiliile elevilor** ș.a. Împreună cu o serie de atribuții pe care le au în inițierea de politici locale cu incidență în domeniul tineretului, administrația publică locală susține activitatea organizațiilor și a instituțiilor de lucru cu tinerii, care activează

în baza unui regulament aprobat de APL în temeiul standardelor și principiilor stabilite de către Ministerul Educației și Cercetării. Administrațiile publice locale au competența de a institui sau completa în cadrul subdiviziunii cu referință la domeniul de tineret unitatea de **funcționar public responsabil de domeniul de tineret**.

Diversitatea centrelor de și pentru tineret a evoluat în timp, inclusiv în funcție de activitățile și serviciile pe care le prestează și grupul de tineri la care se raportează, consolidându-se în structuri de nivel local, municipal sau național, în funcție de competențele atribuite de fondator și de resursele și oportunitățile de care dispun. La nivel municipal putem scoate în evidență **centrele de tineret, centrele de sănătate prietenoase tinerilor, centrele de resurse pentru tineri, centrele de reintegrare pentru tineri, centrele comunitare multifuncționale**, etc. Centrele de tineret, servesc drept actori comunitari cheie pentru tineri, create cu scopul de a diversifica și consolida serviciile pentru tineri la nivel local. Centrele de tineret sunt structuri de interes public, subordonate APL de nivel II, care prin serviciile sale trebuie să asigure informarea, orientarea profesională, consilierea, educația, organizarea și petrecerea timpului liber a tinerilor, contribuind la pregătirea integrării lor sociale și profesionale.

Strategia de Dezvoltare și Inovare a Sectorului de Tineret pentru anii 2023-2028 are drept beneficiari toți locuitorii municipiului Chișinău cu vârsta cuprinsă între 14 și 35 ani. Strategia ia în calcul necesitățile diferitor grupuri de tineri și actori cheie în dezvoltarea lucrului și programelor de tineret, inclusiv:

- Persoanele cu vârsta cuprinsă între 14 și 35 ani;
- Tinerii din grupuri vulnerabile sau cu oportunități reduse;
- Familiile tinere;
- Autoritățile publice locale;
- Organizațiile neguvernamentale de tineret;
- Specialiștii și lucrătorii de tineret;
- Prestatorii de servicii de tineret;
- Consiliile locale ale tinerilor și structurile neformale de participare a tinerilor;
- Structurile de paritate de tineret.

3. Situația generală a tinerilor din municipiul Chișinău

Situația demografică a tinerilor în municipiul Chișinău

Conform datelor Biroului Național de Statistică în anul 2022 în municipiul Chișinău locuiesc 174 135 tineri cu vârsta cuprinsă între 15 și 35 ani, dintre care:

- 157 967 tineri locuiesc în zone urbane și 16 168 în zone rurale;
- 82 941 sunt bărbați (47,63%) și 91 194 sunt femei (52,37%);
- 29 558 au vârsta cuprinsă între 15 și 19 ani, 23 226 au vârsta de 20-24 ani, 50 269 au vârsta de 25-29 ani și 71 082 au vârsta de 30-34 ani³.

De la începutul anului 2014 populația cu reședință obișnuită⁴ a Republicii Moldova se află în continuă descreștere, atingând 2603,8 mii locuitori la începutul anului 2022, din care 1102,5 mii persoane (42,3%) constituie populația urbană și 1501,3 mii (57,7%) persoane – cea rurală. În anul 2021 comparativ cu anul 2014 populația cu reședință obișnuită în profil teritorial a înregistrat o scădere de peste 9,0%. O creștere moderată a locuitorilor a fost înregistrată numai în municipiul Chișinău – cu 1,5 mii persoane (sau 0,2%) mai mult în anul 2022 comparativ cu anul 2014. Conform studiului „Profilului demografic al Municipiului Chișinău” elaborat de UNFPA Moldova în 2022, Municipiul Chișinău se evidențiază prin ponderi înalte ale tinerilor și populației în vârstă aptă de muncă. Populația tânără (0-19 ani) constituie 23% din totalul populației, iar populația adultă (20-64 de ani) reprezintă 64%. În structura populației cele mai numeroase grupuri de vârstă o reprezintă cele de la 25 de ani până la 45 de ani, deci categoriile de vârstă reproductivă și aptă de muncă. În acest sens, municipiul Chișinău se remarcă față de alte regiuni prin faptul că ponderea persoanelor în vârstă aptă de muncă este cea mai mare, iar ponderea persoanelor vârstnice este cea mai mică comparativ cu celelalte regiuni de dezvoltare. Doar în municipiul Chișinău ponderea populației tinere (0-15 ani) la începutul anului 2022 comparativ cu anul 2014 a crescut cu 3,4 puncte procentuale. De asemenea, conform aceluiași studiu, pentru Municipiul Chișinău este specifică atragerea populației din alte raioane și localități ale țării. În rândurile tinerilor cu vârsta cuprinsă între 15 și 34 de ani ponderea lor este de 51%, iar în rândul celor cu vârsta 20-64 de ani – 30,8%. În anul 2021, sporul pozitiv al migrației interne a constituit 12,5 mii persoane, inclusiv populația în vârstă aptă de muncă – 7,7 mii.

În pofida structurii tinere a populației, Municipiul Chișinău înregistrează indicatori nefavorabili de reproducere a populației. În anii 2020-2021 se observă un spor natural negativ de 3,1%. Rata totală de fertilitate este „extrem de scăzută” – 1,27 copii per femeie de vârstă fertilă⁵. Generația tinerilor este în descreștere continuă,

³ Datele demografice oferite de BNS pentru anul 2022.

⁴ www.statistica.md

⁵ Analiza „Profilului demografic al Municipiului Chișinău”, UNFPA Moldova, 2022

astfel încât doar în anul 2019 la nivel național, tinerii în vârstă de 14-34 de ani au constituit 743,2 mii sau 27,7% din totalul populației comparat cu 2015. Către anul 2035 populația de 14-34 de ani poate să scadă până la 575.5 mii persoane, ceea ce reprezintă o scădere până la 21,7%. În numărul total al tinerilor predomină cei în vârstă de 25-34 de ani (56,2%), tinerii de 14-19 ani constituind 22,8% și de 20-24 de ani - 21%. În totalul tinerilor, băieții reprezintă 50,1%, iar fetele 49,9%.⁶

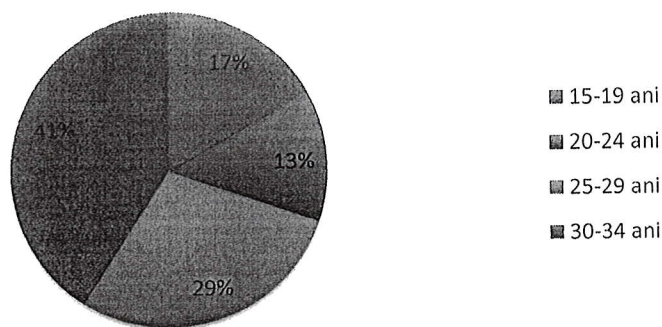

Figura 1. Structura tinerilor pe criteriul de vârstă din mun. Chișinău (2022)

Majoritatea tinerilor din municipiul Chișinău locuiesc în mediul urban 157 967 (90,72%), iar în mediul rural 16 168 (9,28%).

Deși capitala țării este în poziție mai avantajoasă în comparație cu alte localități, totuși, două decenii de scădere a numărului populației Republicii Moldova pun o amprentă negativă asupra perspectivelor de dezvoltare demografică a Municipiului Chișinău. Se conturează o tendință clară de aprofundare a îmbătrânirii demografice a municipiului și declinului populației în contextul tendinței naționale de reducere a populației.⁷

Migrația rămâne o provocare majoră la nivel național, dar constituie o oportunitate pentru municipiul Chișinău, datorită migrației interne a populației. Tot mai mulți tineri sunt implicați în migrația internațională, atât în scopul studiilor, cât și încadrării în câmpul muncii. Dacă în 2014-2015 fluxurile emigraționale au constituit 58 mii tineri anual, atunci în anii 2016-2017 circa 70 mii. Comparativ cu alte APL de nivel II, municipiul Chișinău este lider al migrației nete internaționale negative, constituind conform datelor BNS - 2,6 mii persoane. Profilul candidatului tânăr la muncă peste hotare se schimbă calitativ în timp: într-o măsură mai mare pleacă tinerii care și-au finalizat stagiul de formare

⁶ Analiza Comprehensivă a Sectorului de Tineret din Moldova (ACST). Institutul Național de Cercetări Economice.

⁷ Analiza „Profilului demografic al Municipiului Chișinău”, UNFPA Moldova, 2022

profesională. Migrația internă prezintă una dintre componentele dinamicii populației, contribuind la scăderea sau creșterea efectivului populației din diferite unități administrativ-teritoriale. În general migrația netă internă în Republica Moldova înregistrează valori negative pentru majoritatea raioanelor. Creșterea numărului populației datorită migrației interne se înregistrează doar în mun. Chișinău (12,5 mii persoane) și mun. Bălți (0,7 mii persoane). Populația din Municipiul Chișinău este în scădere din cauza migrației externe. În anii 2014-2021 efectivul populației s-a micșorat cu 12,6% din cauza emigrației. Intențiile migraționale ale populației sunt înalte: conform studiului efectuat de UNFPA în 2022, fiecare al cincilea locuitor a declarat intenția de a pleca în altă țară în următorii trei ani. Această pondere este mai mare în rândurile tinerilor – 35,5%.

Incidență ridicată a violenței împotriva copiilor și adolescenților. Studiul MICS a constatat că 75,6% dintre respondenți folosesc metode disciplinare violente față de copii. Circa 25% dintre copii au declarat că au fost abuzați fizic de părinți, în timp ce doar 7% dintre părinți declară că își pălmuiesc copiii când aceștia din urmă fac ceva greșit și 4% îi bat cu obiecte diferite. Băieții suferă mai mult de violența fizică în familie decât fetele. Profesorii și alți copii din mediul școlar, de asemenea, manifestă agresiune și violență împotriva fetelor și băieților. Dintre tinerii cu vârste cuprinse între 18 și 24 de ani, 7,9% dintre fete și 11,8% dintre băieți au fost expuși la violență fizică în ultimul an⁸.

Practic, fiecare al 3-lea adolescent, participant la studiile în domeniul violenței, în diferite situații, a fost și victimă, martor și agresor (34,3%). Această categorie de adolescenți este mai frecventă în mun. Chișinău⁹. De asemenea, cunoașterea tuturor rolurilor este mai frecventă în rândul băieților. 75,6% din totalul elevilor sunt martori ai bullying-ului. Unii sunt martori doar ai bullying-ului tradițional (57,2% din totalul elevilor martori ai situațiilor de bullying), alții sunt martori doar ai cyberbullying-ului (1,5%) și 41,3% sunt martori ai ambelor forme de bullying. Martori ai bullying-ului tradițional, frecvent, sunt adolescenții ce studiază în școli din mediul rural și elevi din clasele a VI-a-VII-a, pe când martorii cyberbullying-ului sunt, frecvent, adolescenții ce învață în mun. Chișinău și elevi ai claselor a XII-a. În mediul urban, inclusiv în mun. Chișinău, în rândul elevilor claselor a XI-a-XII-a, fiecare al doilea elev este martor al ambelor forme de violență.

⁸ Chestionarul *Violența asupra Copiilor și Tinerilor în Republica Moldova*. Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, 2020.

⁹ Bullyingul în rândul adolescenților din Republica Moldova. UNICEF Moldova, 2019, p. 14-15.

Tinerii din Republica Moldova arată un grad ridicat de intoleranță față de grupuri minoritare considerate „diferite”, care se asociază de obicei cu conservatorismul social, iar municipiul Chișinău este una din cele mai bogate localități din perspectiva varietăților etnice și culturale. Se constată o respingere puternică de către tineri a diferitor grupuri sociale. Atitudinile tinerilor sunt similare cu cele ale populației adulte (cu media populației), acest fapt semnaland că tinerii reproduc prejudecățile și intoleranța generațiilor anterioare. În unele situații, tinerii pot fi o sursă de excluziune socială, acționând activ pentru marginalizarea unor grupuri considerate „prea diferite” sau chiar indezirabile social.

Tinerii la nivel local, similar tendințelor la nivel național, au un nivel foarte slab de încredere în instituțiile publice și procesele politice. Contextul politico-instituțional se caracterizează prin instabilitate, inconsecvența reformelor întreprinse, gradul scăzut de eficiență a funcționării instituțiilor de stat, corupție. Percepția tinerilor față de direcția în care se îndreaptă Republica Moldova este puțin încurajatoare. O bună parte a tinerilor în vârstă de 18-29 de ani (75,9%) consideră că în țara noastră lucrurile merg într-o direcție greșită, fără deosebiri semnificative ale răspunsurilor respondenților în funcție de mediul de reședință.

În opinia tinerilor (18-29 ani), în Republica Moldova drepturile omului se încalcă sistematic, având în vedere răspunsul oferit de către 60% din respondenți, în timp ce 35% din respondenți consideră că acestea sunt încălcate ocazional. Cel mai des este încălcat dreptul la sănătate, dreptul la muncă și la protecție socială.

Sărăcia și excluziunea socială constituie probleme importante pentru tineri. Mediul de reședință în care trăiesc și activează tinerii de cele mai multe ori influențează nivelul și condițiile lor de trai. Se atestă o aprofundare a inegalităților sociale dintre tinerii din mediul rural comparativ cu cei din mediul urban. Localitățile rurale, dar și orașele mici, au un potențial economic foarte redus, nivel înalt al sărăciei, acces limitat la multe bunuri și servicii și oportunități minime de dezvoltare a capitalului uman tânăr. Depravarea multidimensională afectează peste o treime dintre tineri și prezintă discrepanțe puternice de gen, mediu de reședință și vârste. Femeile tinere (38,9%), tinerii din mediul rural (40,9%), precum și tinerii cu vârste cuprinse între 18 și 29 de ani se confruntă cu depravare într-o proporție mai mare decât bărbații tineri (32,8%), tinerii din mediul urban (29,4%) și tinerii în vârstă de 15-17 ani (20,8%). Cele mai marginalizate categorii de tineri sunt tinerii cu dizabilități (77,2%), tinerii care trăiesc cu HIV (47,6%), tinerii cu antecedente penale (43,4%), femeile tinere însărcinate (23,1%), tinerii care fac parte din minorități etnice, în special romii (22,8%), femeile tinere (16,9%).

Educația nonformală este insuficient conceptualizată la nivel general. Fără a se înregistra discrepanțe de gen, se estimează că doar 6% din tineri, au făcut careva

meditații/cursuri vocaționale/traininguri de dezvoltare personală. Odată cu vârsta această cotă descrește – media pentru tinerii de 19-29 ani nu depășește 3%. Printre tinerii din mediul urban, ponderea celor implicați în astfel de studii este semnificativ mai mare (9,4%) comparativ cu tinerii din mediul rural (circa 3%). Tinerii care au urmat careva studii extra curriculare, cel mai frecvent au menționat cursurile de limbi străine, contabilitate, școala auto, diverse traininguri și ateliere de instruire (frizer, machior ș.a.).

În rândul tinerilor, indicatorii ocupaționali înregistrează valori scăzute în comparație cu populația economic activă totală. Rata de ocupare în rândul tinerilor crește odată cu vârsta. Astfel, printre tinerii de 25-34 ani fiecare al doilea este încadrat în câmpul muncii (52%).

TOTAL PE ȚARĂ	Anul 2021		MUNICIPIUL CHIȘINAU	Anul 2021	
	15-24 ani	25-34 ani		15-24 ani	25-34 ani
Tineri activi	48,5	205,6	Tineri activi	15,6	80,1
Ocupați	44,0	199,5	Ocupați	14,8	77,1
Șomeri BIM	4,5	6,1	Șomeri BIM	0,8	3,0

Conform studiului efectuat de UNFPA în 2022, în pofida concentrării activităților economice în Chișinău, gradul de antrenare a populației în munci plătite deși este mai înalt comparativ cu media pe țară, din punct de vedere al valorificării potențialului uman acesta este scăzut. Pentru persoanele în vârstă de 15-64 de ani acest indicator constituie 55,5%. Cel mai scăzut grad de antrenare în munci remunerate este în rândul femeilor tinere de 15-34 de ani – 39,9%. Puțin peste jumătate – 52,9% din totalul de persoane cu vârsta de 15-64 de ani implicate în câmpul muncii sunt mulțumite de statutul lor ocupațional.

Tinerii rămân a fi afectați de șomaj în proporție mai mare decât restul populației. Rata șomajului în rândul populației de 15-34 ani depășește 9%, fiind semnificativ mai mare comparativ cu indicatorul pentru populația de 35-64 ani – circa 6%. Din totalul șomerilor, practic fiecare al doilea (42,3%) este în vârstă de 15-34 ani. Printre tineri, cei mai afectați de șomaj sunt bărbații (6 din 10 șomeri tineri), tinerii din mediu rural (7 din 10 șomeri tineri) și tinerii cu vârsta între 20-29 ani (9 din 10 șomeri tineri). Un număr mare de tineri nu sunt încadrați

în câmpul muncii și nici nu urmează o formă de instruire sau pregătire profesională. Potrivit ultimilor statistici ale pieței muncii, circa 27% dintre tinerii în vârstă de 15-29 ani se raportează la categoria tinerilor NEET, aceasta sporindu-le vulnerabilitatea în fața excluziunii sociale. Rata tinerilor NEET¹⁰ pentru categoria de vârstă 15-29 ani în mun. Chișinău constituie 21,5%, pentru mediul urban fiind de 21,4%, iar pentru mediul rural fiind de 23,1%.¹¹

Antreprenoriatul în rândul tinerilor este slab dezvoltat. Deși există o serie de inițiative pentru încurajarea tinerilor antreprenori, programe de dezvoltare a afacerii și susținerii acestora, totuși printre antreprenori doar 2,4% sunt în vârstă de până la 24 ani și 20,3% au vârsta cuprinsă între 25-34 ani. Cei mai mulți tineri antreprenori se găsesc în sectorul Tehnologia informației și comunicațiilor (TIC). Circa 36% din întreprinderile din acest sector sunt gestionate de persoane cu vârsta de până la 35 ani. Participarea femeilor tinere la activitatea de antreprenoriat în sectorul TIC este foarte redusă, doar 16% (inclusiv mai puțin comparativ cu cota medie generală a femeilor antreprenoare în sectorul TIC care este de doar 20%). Menționăm că, în medie pe economie, femeile-antreprenoare reprezintă circa 34% din numărul total de întreprinzători din Republica Moldova¹².

În ultimul an, doar 18,4% dintre tinerii din Moldova au participat la activități de influențare a procesului decizional. Sondajul de opinie desfășurat în rândul tinerilor, în perioada iulie 2020, a evidențiat că doar a cincea parte dintre tinerii țării au fost implicați în ultimul an în careva activități ce ar determina manifestarea acestora ca și verigă a procesului decizional, participarea la adunări unde s-au luat decizii, inclusiv pentru comunitate, ședințe de lucru a entităților pentru tineret, cât și la demonstrații stradale/mitinguri etc¹³.

Participarea în procesele politice în perioada 2014-2020 a avut tendințe negative. Astfel, la alegerile parlamentare din 5 decembrie 2014 tinerii cu vârsta 18-35 ani au avut o rata de participare de 28,82% (rata populației adulte a fost de 70%). La alegerile locale din 14 iunie 2015 (primul tur) rata de participare a fost de 24,94%. În cadrul alegerilor prezidențiale din 2016 (primul tur) rata de participare a tinerilor cu vârsta de 18-25 ani a constituit 10,11%, iar la alegerile parlamentare din 2019 a fost 8,4%¹⁴.

¹⁰ NEET sunt persoanele tinere care nu fac parte din ocupați, nu studiază, nu învață în cadrul sistemului formal de educație și nu participă la nici-un fel de cursuri sau alte instruirii în afara sistemului formal de educație.

¹¹ www.statistica.md

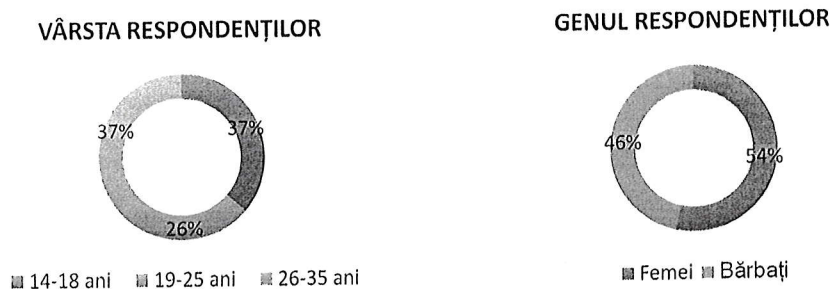
¹² Femeile și Bărbații în sectorul Tehnologiei informației și comunicațiilor 2019. Raport analitic. BNS, Chișinău, 2019

¹³ COVID 19 și Tinerii: Cum a influențat pandemia participarea tinerilor. Studiu. Chișinău 2020. P. 11.

¹⁴ Problemele (ne)participării tinerilor la vot. IDIS Viitorul. Chișinău 2020. P. 7.

Implicarea tinerilor în activități de voluntariat rămâne modestă. Circa 11% din tineri de vârstă de 15-24 ani și 8% de 25-34 ani se implică în activități de voluntariat, precum ajutorul acordat școlilor, grădinițelor, organizațiilor religioase/de caritate/culturale, OSC-lor, sindicatului, primăriei, afacerii/firmei sau unui partid (10,1% și 5,2%), lucrul în folosul comunității (19,9% și 17,5%), alte activități oferite voluntar (3,2% și 2,6%)¹⁵.

Unul dintre cele mai importante instrumente de evaluare a necesităților tinerilor din Municipiul Chișinău este sondajul de opinie lansat în cadrul fiecărei ediții a Forumului Municipal al Tinerilor organizat de Primăria Municipiului Chișinău prin intermediul Direcției Generale Educație, Tineret și Sport și a Centrului Municipal Chișinău. În perioada 2018-2022 au fost chestionați 4760 de tineri, dintre care 54% au fost femei și 46% bărbați.

Cele mai solicitate servicii pentru tineret au fost:

¹⁵ Analiza Comprehensivă a Sectorului de Tineret din Moldova (ACST). Institutul Național de Cercetări Economice.

55,7% - Cursuri IT și limbi străine;

50,7% - Programe de ghidare în carieră;

58,3% - Instruiri în domeniul leadership și management;

47,4% - Stagii de practică și programe de schimb de experiență;

47,1% - Cursuri de antreprenoriat;

44,5% - Oportunități de perfecționare a abilităților profesionale;

41,5% - Sesiuni de informare despre oportunitățile disponibile pentru tinerii din Chișinău;

39,8% - Crearea spațiilor de agrement pentru tineri;

37,9% - Activități de petrecere a timpului liber;

35,7% - Educație pentru sănătate;

34,0% - Training-uri și seminare tematice;

32,7% - Informare despre drepturile tinerilor;

32,6% - Programe pentru tinerii cu nevoi speciale;

30,1% - Voluntariat în organizații de specialitate;

28,2% - Oportunități de incluziune socială a tinerilor în situație de risc;

27,6% - Programe de mentorat.

10,9% de respondenți au indicat că nu mai au nevoie de alte servicii adițional la cele care sunt deja disponibile în municipiul Chișinău.

4. Procesul de elaborare a Strategiei de Dezvoltare și Inovare a Sectorului de Tineret a municipiului Chișinău

Pentru coordonarea procesului de elaborare a Strategiei de Dezvoltare și Inovare a Sectorului de Tineret a mun. Chișinău a fost creat un grup de lucru (GL) intersectorial, care întrunește specialiști din diverse domenii relevante: specialiști în domeniul tineret și sport, reprezentanți ai administrației publice locale, reprezentanți ai tinerilor și structurilor asociative de tineret.

Procesul de elaborare a SDIST s-a desfășurat în mai multe etape:

- La etapa inițială a fost elaborat un raport de început pentru stabilirea instrumentelor și regulilor de lucru;
- Etapa doi a presupus colectarea datelor privind situația tinerilor din municipiul Chișinău și elaborarea unei analize de birou;

- Etapa trei a avut la bază analiza priorităților pe domeniul tineret stabilite de Uniunea Europeană (*EU Youth Strategy*¹⁶) și Națiunile Unite (*United National Youth Strategy: Youth 2030 – Working With and For Young People*¹⁷) și a concluziilor Consiliului privind rolul tinerilor în construirea unei societăți sigure, armonioase și caracterizate de coeziune în Europa (2018) în vederea alinierii Strategiei de Dezvoltare și Inovare a Sectorului de Tineret a Municipiului Chișinău pentru anii 2022-2028 la prioritățile internaționale și cele europene din domeniile relevante.
- A patra etapă a presupus desfășurarea unui set de interviuri și focus grupuri cu tinerii (din Chișinău și suburbii), cu principalii actori cheie (specialiști și lucrători de tineret, funcționari publici, prestatori de servicii de tineret, organizații de tineret, ș.a.) și elaborarea unui raport calitativ;
- A cincea etapă a presupus sesiunea de elaborare a teoriei schimbării, a direcțiilor prioritare, formularea obiectivelor și rezultatelor așteptate;
- A șasea etapă a presupus elaborarea planului de acțiuni a strategiei de dezvoltare a sectorului de tineret, stabilirea indicatorilor de monitorizare și evaluare a strategiei;
- A șaptea etapă a presupus informarea largă a tinerilor, consultarea și validarea cadrului strategic propus și a planului de acțiuni a strategiei.

La etapa inițială a fost elaborat un raport de început detaliat, care a stabilit modul de dezvoltare a strategiei, structurile implicate și rolul acestora, analiza preliminară a surselor secundare de date, alte detalii tehnice de dezvoltare a strategiei. Etapa doi a presupus elaborarea unei analize de birou în baza datelor colectate cu privire la situația tinerilor, inclusiv de la Biroul Național de Statistică, Primăria Municipiului Chișinău și alți deținători de date. Au fost culese informații cu privire la situația socio-economică, oportunitățile de instruire și educație la nivel de municipiu, modalitățile de petrecere a timpului liber, precum și accesul la informație. În baza datelor culese s-a realizat analiza situației curente a tinerilor din municipiu. Analiza de birou a inclus și studiile și rapoartele realizate anterior, analiza legislației naționale și internaționale, a bunelor practici existente și a actelor normative locale.

Etapa a treia a presupus elaborarea raportului calitativ în urma interviurilor și focus grupurilor cu funcționarii publici din cadrul Primăriei Municipiului

¹⁶ Sursa: EU Youth Strategy www.youth.europa.eu/strategy_en, 2018

¹⁷ Sursa: United National Youth Strategy: Youth 2030 – Working With and For Young People www.un.org/youthenvoy/wp-content/uploads/2018/09/18-00080_UN-Youth-Strategy_Web.pdf

Chișinău și din suburbii, lucrători de tineret, tineri, organizații de tineret, consilii ale tinerilor, consiliile elevilor și alți actori cheie, desfășurate în perioada februarie – martie 2021. Scopul raportului calitativ a fost de a identifica principalele standarde, tendințe, opinii și recomandări necesare pentru elaborarea Strategiei de Dezvoltare și Inovare a Sectorului de Tineret a municipiului Chișinău. A patra etapă și a cincea etapă a presupus elaborarea teoriei schimbării, a direcțiilor prioritare, formularea obiectivelor, a rezultatelor așteptate, elaborarea planului de acțiuni a strategiei de dezvoltare a sectorului de tineret, stabilirea indicatorilor de monitorizare și evaluare a strategiei. Ultimele etape au presupus asigurarea unei informări largi a tinerilor privind cadrul strategic elaborat, consultarea documentului și integrarea recomandărilor recepționate și validarea documentului final atât de către tineri cât și de grupul de lucru responsabil.

Teoria schimbării: Pornind de la potențialul pe care îl au tinerii și construind pe punctele lor forte.

Această teorie a schimbării își propune să declanșeze o abordare nouă cu privire la modul de dezvoltare a politicilor publice de tineret și a modului de planificare a activităților de tineret și serviciilor pentru tineri pentru următorii 6 ani. Abordarea, începe de la particularitățile fetelor și băieților tineri și ceea ce își doresc aceștia, apoi de la obiectivele instituționale municipale și prioritățile politicilor locale. De asemenea, noua abordare presupune că municipiul Chișinău renunță la viziunea prin care tinerii sunt văzuți ca o problemă sau vulnerabili la riscuri în vederea recunoașterii și consolidării punctelor lor forte, pentru a le permite să-și realizeze drepturile, să-și îndeplinească potențialul și să ofere leadership comunității și societății lor.

În municipiul Chișinău, multe politici și sisteme care sunt în vigoare tind să vadă tinerii ca fiind „probleme”. Pentru a recâștiga încrederea tinerilor și a-i sprijini mai eficient - este crucial crearea un mediu favorabil de activare a potențialului acestora.

În timpul evaluării cadrului politicilor municipale s-a observat că politicile generice concepute pentru populații mai largi sunt aplicate și nu recunosc sau promovează drepturile tinerilor, nevoile specifice, dezvoltarea lor continuă și capacitățile în evoluție. În plus, tinerilor nu li se acordă voce și putere de decizie, nici în familie și comunitate, nici în spațiul public. Există o lipsă de

înțelegere a dezvoltării, vulnerabilităților, cerințelor, nevoilor și drepturilor acestora în rândul părinților, profesorilor, furnizorilor de servicii și factorilor de decizie din municipiul Chișinău. Aceste probleme identificate provin din deficiențe structurale adânc înrădăcinate, precum și din lipsa datelor dezagregate în funcție de sex și vârstă, care pot informa politicile, identifica lacunele și sprijini alocarea resurselor adecvate pentru dezvoltarea și programarea politicilor pentru tineri. Tinerii din toată țara și, în special, din Chișinău sunt rareori angajați în cercetare, colectare de date sau elaborarea de politici. Sunt necesare medii favorabile, care să vadă tinerii cât mai capabili să articuleze ceea ce funcționează pentru ei și ca lideri care pot modela politicile, programele și propriul viitor.

Asigurarea accesului la servicii de calitate este esențială pentru a sprijini băieții și fetele de toate vârstele să prospere, să echilibreze riscul și siguranța și să navigheze cu succes în tranziția către un trai durabil și o muncă productivă. Furnizarea de servicii de calitate nu este suficientă pentru a asigura accesul universal al acestora. Acest lucru trebuie însoțit de promovarea unei cereri mai mari de drepturi și de servicii de către tineri și comunitățile lor.

Teoria schimbării este reprezentată într-un tabel vizual succint, fiind ulterior detaliată în cadrul de priorități strategice și în planul de acțiuni a strategiei. Teoria programatică a schimbării se concentrează pe elementele de bază ale unei teorii a schimbării, și anume impactul, rezultatele pe termen lung, rezultatele intermediare, obiectivul general și măsurile interne pentru a asigura eficacitatea strategiei.

Teoria programatică a schimbării - în detaliu

Rezultatul de impact	Un oraș în care toți tinerii au acces la programe de dezvoltare de calitate care le permit să se implice activ și să-și realizeze potențialul personal în cadrul unei societăți pașnice, incluzive și sustenabile		
Rezultate pe termen lung	• Creșterea semnificativă a numărului de tineri din Municipiul Chișinău implicați în diverse programe și activități de dezvoltare personală și profesională; • Facilitarea accesului tinerilor la studii de calitate care au la bază dezvoltarea competențelor secolului 21 și a celor de învățare pe tot parcursul vieții; • Asigurarea incluziunii sociale prin intermediul educației pentru toleranță, democrație și egalitate de gen; • Susținerea organizațiilor de tineret și a sectorului asociativ prin intermediul programelor de granturi, programelor de co-finanțare, a hub-urilor specializate în domeniu și a colaborării cu organizații de profil din țară și din străinătate; • Îmbunătățirea și diversificarea condițiilor pentru dezvoltarea activităților sportive și celor de agrement pentru tinerii din municipiu; • Creșterea gradului de conștientizare a valorii culturale și artistice a patrimoniului material, imaterial și spiritual al municipiului Chișinău; • Dezvoltarea competențelor pentru o economie verde și sustenabilă care are la bază atitudinea responsabile față de mediul înconjurător; • Crearea condițiilor necesare pentru dezvoltarea competențelor antreprenoriale și abilitarea economică a tinerilor; • Creșterea numărului de tineri informați cu privire la importanța sănătății și a stări de bine; • Implicarea tinerilor în programe civice și de voluntariat care au drept scop promovarea păcii, rezilienței și securității la nivel local, național și internațional.		
Rezultate intermediare	CONSOLIDAREA STRUCTURILOR DE TINERET ȘI POTENȚIALULUI INOVAȚIONAL	ASIGURAREA CU SERVICII DE CALITATE ȘI PROGRAME SOCIALE	PARTICIPAREA TINERILOR ȘI DEZVOLTAREA MULTILATERALĂ
	Politicile, strategiile și	Tinerilor li se permite să facă	Tinerii sunt mobilizați, motivați, împuterniciți

	investițiile sunt dezvoltate având la bază date și evidență, folosind cercetarea condusă de tineri, colectarea și analiza datelor este dezagregată, prin sisteme standardizate de Monitorizare, Evaluare și abordări inovatoare de cercetare. Factorii de decizie, părinții, profesorii, furnizorii de servicii înțeleg mai bine dezvoltarea tinerilor, vulnerabilitățile, punctele forte, cerințele, nevoile și drepturile acestora. Vocile tinerilor sunt auzite prin crearea unor spații pentru dialog, inclusiv cu tinerii cei mai marginalizați, pentru a-și exprima solicitările și necesitățile. Este pus un accent special pe valorificarea instrumentelor digitale și tehnologiile	alegeri informate prin furnizarea de informații de înaltă calitate, specifice vârstei și genului, care sunt accesibile tuturor tinerilor prin mijloace tradiționale și inovatoare (de exemplu, utilizarea tehnologiilor informaționale noi). Municipalitatea furnizează pachete de servicii esențiale convenabile pentru tineri, care contribuie la dezvoltarea și abilitarea tinerilor. Există investiții durabile în servicii de calitate, care sunt specifice vârstei și genului, legate, integrate și incluzive, pentru a îmbunătăți accesul tuturor tinerilor. Există măsuri de siguranță la locurile de furnizare a serviciilor pentru a preveni agresiunea și hărțuirea. Personalul are o formare adecvată pentru a lucra cu tinerii, a promova	și susținuți de părinți și de alți membri ai comunității, pentru a: (a) revendica drepturile lor, (b) pentru a solicita servicii de calitate, și (c) pentru a cere responsabilitate. Un accent special este acordat facilitării schimbului de informații, a rețelelor și a dialogului prin intermediul platformelor digitale și sociale, a tehnologiilor informației și comunicațiilor. Tinerii contribuie și își asumă conducerea în: (a) colectarea datelor și opiniilor tinerilor, (b) dialoguri de advocacy și politici pentru a informa planurile, politicile și programele naționale și locale, (c) implementarea și monitorizarea, inclusiv prin abordări inovatoare. Structurile și sistemele comunitare sunt consolidate, reprezentând diversitatea tinerilor și contextele în care trăiesc: (a) structurile locale de participare a tinerilor sunt recunoscute și susținute de municipalitatea Chișinău,
--	--	---	---

	informaționale. Monitorizarea este regulată și independentă, iar raportarea și soluționarea încălcării drepturilor asigură implementarea eficientă a programelor și identificarea problemelor care afectează tinerii în mod dinamic.	efectiv nevoile tuturor tinerilor în cadrul serviciilor publice, private și comunitare. Municipality Chișinău sprijină și finanțează inovația , pentru a testa, modela, documenta și extinde abordări bine cunoscute și inovatoare cu și pentru tineri.	și (b) OSC de tineret sunt legate în parteneriate cu societatea civilă mai largă. Există parteneriate puternice și coaliții de advocacy pentru drepturile tinerilor (inclusiv mass-media, liderii comunității și alții) pentru a contesta normele și practicile socio-culturale dăunătoare, stereotipurile negative și barierele structurale
--	--	--	--

5. Scopul, prioritățile, obiectivele generale și specifice ale strategiei

Scopul general:

Scopul strategiei este de a dezvolta și de a consolida sectorul de tineret și potențialul de inovație socială al acestuia pe parcursul următorilor șase ani, asigurând un grad înalt de sustenabilitate prin crearea condițiilor propice pentru dezvoltarea competențelor secolului 21 și implicării sociale și civice a tinerilor din municipiul Chișinău.

Viziunea strategică:

Un oraș în care toți tinerii sunt activ implicați, capabili să-și valorifice potențialul, astfel contribuind la construirea unei societăți pașnice, proactive, incluzive și sustenabile.

Priorități strategice. Obiective și rezultate așteptate

Pentru atingerea scopului general, au fost identificate șapte direcții prioritare de intervenție:

PRIORITATEA I	Creșterea nivelului de implicare și participare a tinerilor

PRIORITATEA II	Facilitarea accesului tinerilor la programe de dezvoltare personală prin intermediul competențelor secolului 21
PRIORITATEA III	Asigurarea incluziunii prin intermediul educației pentru toleranță, democrație și egalitate de gen
PRIORITATEA IV	Susținerea organizațiilor de tineret și a sectorului asociativ
PRIORITATEA V	Dezvoltarea competențelor antreprenoriale și abilitarea economică a tinerilor
PRIORITATEA VI	Crearea condițiilor pentru dezvoltarea unui mod sănătos de viață și promovarea stării de bine în rândurile tinerilor
PRIORITATEA VII	Educarea tinerilor în calitate de promotori ai păcii, securității și implicării civice prin voluntariat

PRIORITATEA I

Creșterea nivelului de implicare și participare a tinerilor

Implicarea tinerilor în viața comunității, capacitatea de a își asuma decizii și responsabilități pentru propria carieră și dezvoltare personală sunt indicatorii unei comunități moderne care oferă șanse de dezvoltare tinerilor, cât și a unei societăți democratice, în ansamblu. Doar prin participare și implicare activă tinerii pot deveni parte a proceselor ce se produc în societate, dezvoltându-se ca cetățeni responsabili și capabili să facă față provocărilor vieții. Implicarea tinerilor în procesele și viața comunitară creează premise de valorificare a potențialului tinerilor. Republica Moldova garantează și stimulează diverse forme de participare a tinerilor prin dezvoltarea unui cadru de politici publice pentru sectorul de tineret și promovarea instrumentelor și mecanismelor necesare implementării acestora.

Intensitatea și diversitatea activităților și serviciilor axate pe tineri se atestă a fi mai mare și cu acoperire mai largă a comunităților rurale în localitățile (raioanele) unde structurile de tineret au o colaborare consolidată. Astfel de practici pozitive sunt încă puține, deseori se atestă o colaborare defectuoasă între actorii locali implicați în activitatea de/și pentru tineret. Pe de o parte, numărul redus al tinerilor activi care se implică în activități este concentrat, de regulă, într-un singur nucleu, aceasta alimentând concurența dintre structurile de tineret în a-i coopta pe tineri în activitățile promovate (instituții de învățământ, CT, CLT, CSPT/YKtc.). Structurile de tineret au deocamdată capacitate redusă de implementare a unui set mai larg de servicii pentru tineri. Aceasta se explică, pe de o parte, de experiența mică în activitatea de tineret, iar pe de altă parte, de capacitatea financiară și organizațională limitată a structurilor de tineret, în special a celor subordonate public, impunând furnizarea de servicii / activități de/și pentru tineret pe proiecte mici cu durabilitate și impact scăzut pentru tineri și comunitate. Cel mai des sunt oferite servicii orientate în special pe animarea timpului liber, informare, voluntariat, socializare, participare etc. Dezvoltarea și prestarea unor servicii importante și actuale pentru tineri impune consolidarea colaborării intersectoriale între toți actorii sectorului de tineret.

PRIORITATEA II

Facilitarea accesului tinerilor la studii de calitate și dezvoltarea personală prin intermediul competențelor secolului 21

În anul 2020, Municipiul Chișinău a devenit membru oficial al Rețelei Globale UNESCO „Orașe care Învăță”¹⁸. În acest context, mai mult decât oricând, facilitarea accesului tinerilor la studii de calitate și dezvoltarea personală prin intermediul competențelor secolului 21 a devenit una dintre prioritățile la nivel municipal.

Dezvoltarea unui sistem complex de servicii educaționale și programe de dezvoltare personală și profesională pentru tineret este un element cheie în asigurarea unui sector de tineret viabil, care răspunde necesităților curente de dezvoltare a tinerilor. Serviciile de tineret elaborate în concordanță cu strategiile de învățare pe tot parcursul vieții formulate de către Consiliul Europei au drept scop implicarea directă a tinerilor, a lucrătorilor, a organizațiilor de tineret și a altor actori de imediată tangență în viața politică, economică, socială și culturală

¹⁸ UNESCO Institute for Lifelong Learning <https://www.uil.unesco.org/en/learning-cities/chisinau>

a țării, crearea condițiilor adecvate pentru a le asigura tinerilor o tranziție rapidă la maturitate și oportunități egale, inclusiv accesul la informare și servicii de calitate în educație, sănătate și petrecerea timpului liber, oferirea tinerilor diferitelor servicii axate pe dezvoltarea cunoștințelor și competențelor acestora în vederea integrării depline, implicării active în toate domeniile vieții sociale.

Nivelul de dezvoltare personală și profesională a tinerilor este fundamental pentru pregătirea noilor generații și încadrarea socială a tinerilor. Acesta nu trebuie să se reducă doar la aspectul formal de care sunt responsabile instituțiile de învățământ general și profesional tehnic. Pentru ca tinerii din municipiu să-și dezvolte la maximum potențialul personal și profesional, este necesar ca structurile municipale să elaboreze programe complexe de educație formală, non formală și informală alinuate la necesitățile erei digitale. Una din necesitățile stringente ale tinerilor este nevoia de susținere în planificarea carierei, elaborarea unui plan de dezvoltare personală, orientarea pe piața muncii și accesul la serviciile sociale existente.

PRIORITATEA III

Asigurarea incluziunii prin intermediul educației pentru toleranță, democrație și egalitate de gen

Pornind de la premisa că tinerii sunt un element cheie în procesul de promovare și implementare a Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă, prioritatea numărul trei are drept scop sprijinirea conștientizării și înțelegerii în rândul tinerilor din Municipiul Chișinău a valorilor comune ale UE, cum ar fi respectarea democrației, a egalității, a drepturilor omului, a solidarității, a cetățeniei și a diversității, precum și educația tinerilor în spiritul egalității de gen. Activitățile elaborate sub egida acestei priorități vor facilita comunicarea între generații, etnii și culturi, implicarea tinerilor în procesul de reducere a inegalităților și consolidarea eforturilor de incluziune socială. Principiile de bază ale acestora vor avea la bază educația incluzivă, egalitatea și egalizarea șanselor; respectarea interesului superior al tânărului, nondiscriminarea, toleranța și valorificarea diferențelor, dezvoltarea la maximum a potențialului fiecărui tânăr, managementul participativ, cooperarea și parteneriatul social.

Egalitatea de gen, cel de-al cincilea obiectiv de dezvoltare durabilă, continuă să fie un domeniu de importanță majoră pentru dezvoltarea sectorului municipal de tineret. Tinerii sunt ambasadorii schimbării, iar pentru a fi ghidați în mod

corespunzător, planul complex de acțiuni pe segmentul tineret trebuie să includă activități și programe care vor avea drept scop eliminarea tuturor formelor de discriminare împotriva tuturor femeilor și fetelor, eliminarea tuturor formelor de violență împotriva femeilor și fetelor, în sferele publice și private, inclusiv a traficului, exploatării sexuale și a altor tipuri de exploatare, recunoașterea și aprecierea îngrijirii neremunerate și a muncii casnice prin furnizarea de servicii publice, infrastructură și politici de protecție socială și promovarea responsabilității partajate în gospodărie și familie. În acest context, Municipiul Chișinău își propune elaborarea programelor de tineret care vor sprijini asigurarea participării depline și eficiente a tinerelor femei și a egalității de șanse la ocuparea de posturi de conducere la toate nivelurile de luare a deciziilor în viața politică, economică și publică și nu în ultimul rând, asigurarea accesului tinerilor la sănătatea sexuală și reproductivă și a drepturilor reproductive,

PRIORITATEA IV

Susținerea organizațiilor de tineret și a sectorului asociativ

Dat fiind faptul că municipiul Chișinău reprezintă centrul de activitate la nivel educațional, al pieței muncii și administrativ, implicarea tinerilor la toate nivelele de luare a deciziilor este o premisă, atât pentru asigurarea drepturilor și intereselor acestora, cât și pentru o dezvoltare locală durabilă. Astfel, odată ce în municipiu există un număr mare de tineri, organizații de tineret, prestatori de servicii de tineret, consilii ale tinerilor și a elevilor, aceștia necesită programe locale și mecanisme de implicare în procesul de luare a deciziilor.

În cadrul procesului de elaborare a strategiei, a fost discutată necesitatea aplicării mai multor acțiuni menite să sprijine structurile participative și să promoveze dialogul între parteneri în domeniul tineretului. Mai ales, a fost evidențiată cooperarea între APL de nivel I și II, APL și organizațiile asociative și de reprezentare a tinerilor, APL și prestatorii de servicii de tineret, alți actori cheie ce pot asigura mobilizarea de resurse umane și financiare pentru asigurarea participării efective a tinerilor la deciziile care le afectează viața și comunitatea în care trăiesc. Rapoartele naționale indică, de asemenea, că trebuie să se intensifice eforturile de susținere a participării tinerilor la nivel local și că este necesar să se înlăture barierele în calea participării anumitor grupuri de tineri. La moment, în municipiu activează mai multe categorii de structuri reprezentative ale tinerilor, cu potențial de implicare în procesul municipal de luare a deciziilor: Consiliul Municipal al Tinerilor din Chișinău (CMTC),

consilii ale elevilor, asociații obștești locale și naționale ale tinerilor, grupuri locale de inițiativă. Aceste structuri se deosebesc prin statutul juridic, obiective statutare și grupul de vârstă pe care îl reprezintă. Reieșind din prioritățile și specificul fiecărui instrument și structuri de participare, au fost stabilite următoarele obiective:

PRIORITATEA V

Dezvoltarea competențelor antreprenoriale și abilitarea economică a tinerilor

Competențele antreprenoriale și spiritul de inițiativă, alături de alte opt competențe-cheie fac parte din sistemul de finalități educaționale vizate de Codul Educației al Republicii Moldova. Conform Recomandărilor Consiliului Europei din 22 mai 2018 privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții, în prezent, cerințele în materie de competențe s-au schimbat, tot mai multe locuri de muncă fac obiectul automatizării, tehnologiile joacă un rol tot mai important în toate domeniile de activitate, iar competențele antreprenoriale, sociale și civice devin din ce în ce mai relevante în vederea asigurării rezilienței și capacității de adaptare la schimbări.

Competențele antreprenoriale se referă la capacitatea de a acționa în fața oportunităților și a ideilor și de a le transforma în valori pentru ceilalți. Ele se întemeiază pe creativitate, gândire critică și soluționarea problemelor, luarea de inițiative și perseverență și capacitatea de a lucra în colaborare cu scopul de a planifica și a gestiona proiecte care au o valoare culturală, socială sau financiară. Municipiul Chișinău își propune să creeze programe și proiecte pentru tineri care le-ar permite nu doar să-și dezvolte setul de cunoștințe, abilități și atitudini necesare pentru deschiderea unei afaceri, dar și să devină persoane cu încredere în sine și în propriile forțe, să fie deschiși și doritori să învețe pe parcursul întregii vieți, să fie activi, pro activi și productivi, creativi și inovatori pentru a face față oricăror situații de rezolvare a problemelor care pot apărea în viața personal, academic sau profesională.

PRIORITATEA VI

Crearea condițiilor pentru dezvoltarea unui mod de viață sănătos și promovarea stării de bine în rândurile tinerilor

Sănătatea tinerei generații și dezvoltarea serviciilor de sănătate prietenoase tinerilor este printre prioritățile politicilor de sănătate promovate de către Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, fiind adoptate un șir de acte normative menite a pune în aplicare aceste obiective majore. Conform raportului UNFPA publicat în 2022¹⁹, comparativ cu alte localități, populația municipiului Chișinău beneficiază de un acces mai mare la serviciile medicale de înaltă calitate, ceea ce tradițional se reflectă asupra speranței de viață mai ridicate decât media pe țară. Cu toate acestea, accesul universal al tinerilor la servicii de sănătate prietenoase tinerilor constituie o problemă, fiind amplificată de insuficiența resurselor financiare și umane cu care se confruntă domeniul în cauză.

Obiectivul de dezvoltare durabilă a Națiunilor Unite numărul trei se referă la starea de sănătate și starea de bine și își propune să asigure sănătatea și starea de bine pentru toți, la toate vârstele. Prioritatea numărul nouă își propune crearea condițiilor pentru îmbunătățirea calității vieții tinerilor din Municipiul Chișinău în termeni de sănătate, stare materială, accesul la educație și servicii sociale de calitate. Aici sunt incluse și aspecte subiective ale stării de bine, precum gradul de satisfacție al tinerilor față de viața lor, potențialul de dezvoltare, sănătatea mintală a acestora, calitatea relațiilor sociale. Contextele în care trăiesc tinerii pot promova sau, dimpotrivă, submina starea de bine, de aceea activitățile și programele pentru tineret trebuie să includă și oportunități de a dezvolta capacitatea de a face față incertitudinii și situațiilor complexe, de a învăța să înveți, de a susține bunăstarea fizică și emoțională și de a gestiona conflicte într-un context favorabil incluziunii și sprijinirii reciproce.

PRIORITATEA VII

Educarea tinerilor în calitate de promotori ai păcii, securității și implicării civice prin voluntariat

Rezoluția Consiliului de Securitate al ONU 2250 din 2015 recunoaște contribuția importantă și pozitivă a tinerilor la eforturile de menținere și de consolidare și promovare a păcii și securității la nivel global. În primăvara anului 2022, când a demarat războiul din Ucraina, țara vecină, Municipiul Chișinău a fost cel care a primit cel mai mare număr de refugiați, iar voluntarii Centrului Municipal de Tineret au jucat un rol foarte important în procesul de

¹⁹ Analiza „Profilului demografic al Municipiului Chișinău”, UNFPA Moldova, 2022

gestionare a crizei refugiaților. Prin intermediul acestei priorități, Municipiul Chișinău își pune drept scop valorificarea experienței valoroase dobândite de tinerii din Municipiul Chișinău în calitate de actanți de bază în procesul de gestionare a crizei refugiaților, în strânsă colaborare cu diverse structuri municipale. Tinerii sunt inovatori de valoare și agenți ai schimbării, iar contribuțiile lor ar trebui să fie sprijinite și solicitate în mod activ, și considerate esențiale în construirea unei societăți pașnice și în sprijinirea guvernantei democratice. Mai mult, participarea tinerilor promovează angajamentul civic și cetățenia activă, iar educația pentru cetățenie democratică și educația în domeniul drepturilor omului, inclusiv educația în spiritul păcii și al gândirii critice, joacă un rol esențial în dezvoltarea acestora.²⁰

Prioritatea numărul șapte are la bază convingerea că tinerii din municipiul Chișinău pot avea un rol crucial în abordarea diferitelor tipuri de violență, discriminare și injustiție care îi afectează, inclusiv violența domestică, violența bazată pe gen, propaganda, toate formele de hărțuire, discriminarea etnică și lipsa de respect, prin diferite instrumente, precum dialogul intercultural prin intermediul mobilității, activitățile pentru tineret, voluntariatul și învățarea nonformală și informală. Astfel, la nivel municipal, vor fi promovate, revizuite și evidențiate bunele practici cu privire la rolul tinerilor în menținerea păcii și prevenirea violenței ca sursă a producției de cunoștințe și ca instrument de valoare cu care să se schimbe „discursurile negative” privind tinerii.²¹

Prin adoptarea Legii Nr. 215/2016 cu privire la tineret, a Legii voluntariatului Nr. 121/2010, a Hotărârii de Guvern Nr. 158/2012 cu privire la implementarea Legii voluntariatului, au fost puse bazele unui sistem național de garantare a dreptului de implicare și participare în procesul decizional al tinerilor din Republica Moldova. Totodată, pentru punerea în aplicare a legislației naționale și asigurarea unui nivel mai înalt de conștientizare a importanței participării și implicării directe a tinerilor în rezolvarea problemelor comunității în care locuiesc și a societății în ansamblu, este necesară dezvoltarea și fortificarea unui mecanism de suport la nivel de administrație publică locală care va permite participarea veritabilă a tinerilor la toate nivelele de administrare și în toate procesele care le afectează viața.

²⁰ Concluziile Consiliului privind rolul tinerilor în construirea unei societăți sigure, armonioase și caracterizate de coeziune în Europa (2018/C 195/05) [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018XG0607\(02\)&from=FI](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018XG0607(02)&from=FI)

²¹ Concluziile Consiliului privind rolul tinerilor în construirea unei societăți sigure, armonioase și caracterizate de coeziune în Europa

NR.	PRIORITATEA	INDICATORII DE REZULTAT
I	Creșterea nivelului de implicare și participare a tinerilor	1. Implicarea a cel puțin 30% din tinerii din Municipiul Chișinău în activitățile prevăzute în planul de acțiuni pentru implementarea strategiei; 2. 100% din documentele de politici publice relevante pentru tineri, incluse în planul de acțiuni pentru implementarea strategiei aprobate de către administrația publică locală; 3. Consiliului Municipal al Tinerilor Chișinău consolidat; 4. Program municipal de asistență pentru Centrele de Tineret din Municipiul Chișinău implementat 100%; 5. Program municipal de asistență pentru Consiliile Elevilor din Municipiul Chișinău implementat 100%; 6. Instruirea a 100% de reprezentanți ai APL (nivel I și II) privind instrumentele și mecanismele de implicare a tinerilor în activitățile prevăzute în planul de acțiuni pentru implementarea strategiei.
II	Facilitarea accesului tinerilor la programe de dezvoltare personală prin intermediul competențelor secolului 21	1. 45 000 de tineri implicați în activități de dezvoltare personală desfășurate la Centrul Municipal Chișinău; 2. 2 000 de tineri beneficiari ai programului anual de instruire pe domeniile inserție profesională și dezvoltare profesională desfășurate la Centrul de Învățare și Educație a Adulților; 3. 5 centre de co-working și suport în accesarea pieței muncii pentru tineri lansate.
III	Asigurarea incluziunii prin intermediul educației pentru toleranță, democrație și egalitate de gen	1. Cel puțin 25% din membrii consiliilor locale ale tinerilor sunt reprezentați ai grupurilor cu oportunități reduse; 2. 10 000 de tineri implicați în programul anual de activități educaționale pentru promovarea toleranței, democrației și egalității de gen desfășurate în concordanță cu prevederile administrației publice centrale; 3. 1 000 de tineri NEET beneficiari ai serviciilor de ghidare în carieră desfășurate în centrele municipale de tineret.
IV	Susținerea organizațiilor de	1. Instrument de evaluare periodică a calității serviciilor prestate tinerilor de către centrele municipale de

	tineret și a sectorului asociativ	tineret elaborat și implementat; 2. 35 de organizații de tineret finanțate anual prin intermediul Programului municipal de granturi și a Programului de co-finanțare; 3. 100 de OSC-uri pentru tineri instruite și abilitate.
V	Dezvoltarea competențelor antreprenoriale și abilitarea economică a tinerilor	1. Programul municipal pilot „Start-up pentru tineret și migranți” lansat; 2. Centrul Municipal de Dezvoltare a CMDA creat; 3. 100 de start-upuri pentru tineri beneficiare a programului de suport pentru start-up-uri și scalarea companiilor administrate de tineri; 4. 1 000 de tineri instruiți anual în cadrul Programului anual de dezvoltare a competențelor antreprenoriale în rândul tinerilor.
VI	Crearea condițiilor pentru dezvoltarea unui mod sănătos de viață și promovarea stării de bine în rândurile tinerilor	1. 100 000 de tineri implicați în Programul anual de promovare a sportului și a modului sănătos de viață în rândul tinerilor; 2. 300 de organizații de tineret, grupuri de inițiativă și lideri din domeniul tineret participanți ai Forumului Municipal Anual al Tinerilor în Promovarea Sănătății și Accesului la SSPT.
VII	Educarea tinerilor în calitate de promotori ai păcii, securității și implicării civice prin voluntariat	1. 100 000 de tineri implicați în Campania de promovare a activismului civic și electoral; 2. 5 000 de tineri implicați anual în Programul de Mobilitate a Tinerilor din Municipiul Chișinău; 3. 10 000 de tineri implicați în realizarea planului complex de activități din cadrul Săptămânii Naționale a Voluntariatului.

6. Monitorizarea și evaluarea Strategiei de Dezvoltare și Inovare a Sectorului de Tineret

Monitorizarea – proces de colectare sistematică a datelor pentru a asigura administrația publică locală și alți actori cointeresați cu informații despre progresul implementării strategiei.

Evaluarea – aprecierea activităților sau a rezultatelor implementării strategiei, utilizând informațiile obținute pe parcursul monitorizării. Evaluarea face o analiză a modului de implementare a strategiei și eficienței acesteia, fiind un mijloc care contribuie la îmbunătățirea politicii de tineret la nivel municipal.

Evaluarea răspunde la întrebările: care este efectul, impactul activităților realizate și în ce măsură rezultatul răspunde așteptărilor sau obiectivelor prestabilite.

Indicatorii de monitorizare sunt caracteristici cantitative sau calitative, care oferă mijloace simple de măsurare a succesului activităților desfășurate:

- indicatorii cantitativi sunt exprimați în termeni numerici sau procentuali;
- indicatorii calitativi pot măsura percepția, pot descrie anumite comportamente.

Monitorizarea implementării Strategiei urmărește:

- realizarea adecvată și la timp a activităților incluse în planul de acțiuni;
- suportul acordat subiecților strategiei în implementarea practicilor pozitive și eliminarea factorilor de risc;
- informarea factorilor de decizie și publicului larg despre realizările obținute, progresul față de obiectivele planificate, deficiențe întâmpinate și sectoare care necesită atenție;
- creșterea credibilității în fața donatorilor, care realizează diferite proiecte în Republica Moldova în vederea susținerii activităților de tineret.

Evaluarea intermediară este activitatea desfășurată pe parcursul perioadei de implementare a Strategiei. Evaluarea intermediară a strategiei se va realiza la sfârșitul perioadei de implementare a planului de acțiuni a strategiei pentru anii 2023-2028.

Obiectivele evaluării intermediare sunt:

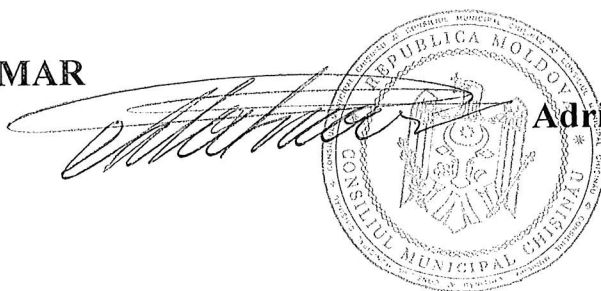
- oferirea suportului în luarea deciziilor cu privire la activitățile realizate în implementarea strategiei;
- obținerea informațiilor din toate sursele existente despre ce merge bine, ce nu merge și de ce;
- îmbunătățirea calității activităților realizate;
- identificarea practicilor de succes, care ar putea fi extinse;
- elaborarea recomandărilor pentru îmbunătățirea Strategiei.

Monitorizarea și evaluarea implementării strategiei se va realiza prin crearea, în primele 6 luni de la aprobarea strategiei, a Grupului de Evaluare și Monitorizare a Strategiei care va fi format pe principii de paritate. Componenta și atribuțiile

grupului vor fi aprobate prin regulament de către primarul general. Grupul se va întruni periodic, dar nu mai rar de o dată la 12 luni. Grupului de Evaluare și Monitorizare a Strategiei i se vor prezenta anual spre aprobare de către DGETS rapoarte anuale de implementare a strategiei. La prima ședință Grupul de Evaluare și Monitorizare a Strategiei va aproba un cadru de rezultate, mecanismele de colectare a datelor și structura rapoartelor anuale de implementare a Strategiei. În componența acestui Grup de Evaluare și Monitorizare a Strategiei se vor include în mod obligatoriu:

- Viceprimarul responsabil de domeniul social (președinte a grupului);
- Șeful Direcției Generale Educație, Tineret și Sport (vice președinte a grupului);
- Un funcționar public responsabil de domeniul de tineret (secretarul grupului);
- Reprezentanți ai subdiviziunilor responsabile de activități din cadrul strategiei;
- Reprezentanți ai prestatorilor de servicii de tineret (3 membri);
- Reprezentanți ai asociațiilor obștești de tineret (5 membri);
- Reprezentanți a consiliului de tineret și consiliilor elevilor de nivel municipal (5 membri);
- 3 tineri neafiliați structurilor de tineret, selectați prin concurs public;
- Experți independenți din domeniu.

**SECRETAR INTERIMAR
AL CONSILIULUI**

Adrian TALMACI